

BESLUTSPROTOKOLL

Sammanträdesdatum

2024-02-15

Arbetstidsnämndens kansli
Sveriges Kommuner och Regioner

Diarienumr.: SKR 2023/02312

Plats och tid: Hornsgatan 20, den 15 februari 2024 kl. 10.00 – 14.00

Dispensansökan från Säffle kommun

Arbetstidsnämndens beslut

Arbetstidsnämndens beslut framgår av bilaga, 3 sidor.

Tidsperiod för beviljad dispens

Tidsperiod framgår av bilagan.

Ärendeberedning

Ärendet har beretts av SKR och Kommunal.

Beslutet expedierat 2024-03-05

Ordförande

Kurt Eriksson

Dispensansökan Säffle kommun

Bakgrund

Den 30 november 2022 gjordes på det kommunala området ändringar i kollektivavtalens arbetstidsbestämmelser. Ändringarna föranleddes av kritik från EU-kommissionen som hotade att stämma Sverige för fördragsbrott då arbetstidslagen och kollektivavtalens tillämpning inte garanterade arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila under en 24-timmarsperiod.

För att uppfylla kraven i EU:s arbetstidsdirektiv skärptes reglerna i Allmänna bestämmelser (AB) § 13. Huvudregeln i § 13 mom. 5 är att arbete och dygnsvila ska förläggas alternerande under varje period om 24 timmar så att arbete och vila regelbundet följer på varandra.

I undantagsfall får huvudregeln frångås och det gäller endast vid kombinationen arbete och jour om det föreligger särskilda skäl i verksamheter med ansvar för liv, hälsa och säkerhet.

Bedömningen av om det föreligger särskilda skäl ska tydligt motiveras och göras utifrån en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila, vilket följer av en skyddslagstiftning, och verksamhetens behov av att säkra bemanningen. Den sammanlagda tiden får då som högst uppgå till 20 timmar.

Ändringarna i AB § 13 gäller från den 1 oktober 2023.

I maj 2023 gjordes följdändringar i vissa bilagor till AB, bl.a. Bilaga R som avser räddningstjänsten. De nya bestämmelserna i avtal samt bilagor träder ikraft den 1 februari 2024.

Samtidigt med ändringarna i bilagorna till AB träffades en överenskommelse om möjlighet till dispens från AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilagor till AB i samband med planerad arbetstidsförläggning. Den sammanlagda arbetstiden får då som högst uppgå till 24 timmar. I överenskommelsen konstaterar centrala parter att dispens ska tillämpas restriktivt.

Frågor om dispens beslutas av en särskilt inrättad arbetstidsnämnd. Dispens kan beviljas i högst ett år.

Bestämmelserna om dispens finns i § 3 i överenskommelsen om dispens och har följande lydelse.

§ 3 Dispens

Centrala parter inrättar ett dispensförfarande som ska tillämpas restriktivt.

Dispens innebär att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour enligt AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB kan överstiga 20 timmar. Den sammanlagda arbetstiden får dock som högst uppgå till 24 timmar.

Det ska vid dispens alltid göras en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila och verksamhetens behov av att säkra bemanningen.

Arbetsgivaren är skyldig att uttömma alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga innan dispens kan ges. Dispens beviljas endast då inga andra rimliga åtgärder står till buds, det vill säga när det är nödvändigt att förlägga arbete i kombination med jour längre än 20 timmar för att verksamheten ska kunna upprätthållas. Det kan till exempel handla om enstaka verksamheter i glesbygd och/eller då tillgången på viss specifik kompetens är begränsad och kräver sådan förläggning.

Räddningstjänsten kan i vissa fall behöva dispens mot bakgrund av samhällets ansvar att vid olyckor eller överhängande fara för olyckor säkerställa ett skydd för liv och hälsa, egendom och miljö. Dispens kan beviljas under förutsättning att arbetsgivaren prövat alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga och gjort bedömningen att ett undantag är nödvändigt för att uppfylla verksamhetens behov.

Anmärkning

Dispensen avser endast det planerade undantaget i AB § 13 mom. 5 och motsvarande bestämmelser i bilagor. I övrigt gäller § 13 och bilagor i sin helhet.

Ansökan från Säffle kommun

Säffle kommun har inkommit med en begäran om dispens för räddningstjänsten.

Det är oklart om ansökan gäller avvikelse från både AB och Bilaga R. I kommunstyrelsens beslut sägs att ansökan avser AB § 15 mom. 5 trots att det i ärendebeskrivningen anges att räddningstjänsten utgår från Bilaga R. Under beredningen av ärendet har kommunen tillfrågats om den avser att inkomma med ytterligare begäran avseende Bilaga R, något som kommunen har svarat att man inte tänker göra. Av skäl som framgår nedan behöver nämnden inte ta ställning till den nu beskrivna otydligheten i ansökan.

Dispensen söks för 8 befäl och 8 brandmän i skifttjänst på station Säffle samt vikarier för de aktuella medarbetarna, sammanlagt 16 personer. Dispens söks för det arbete som upprätthålls av dessa individer samt de vikarier som kan bli aktuella. Viss variation kan råda i fördelningen mellan grupperna.

Verksamheten i räddningstjänsten i Säffle kommun är bemannad i skift med ett befäl och tre brandmän samt har därutöver en brandman i beredskapstjänst enligt AB. Respektive skift behöver i tillräcklig omfattning ha tillgång till kompetens i form av befäl, fordonsförare, UAS-piloter, nautisk kompetens med mera.

Som skäl för dispens har Säffle kommun bland annat anfört följande.

Räddningstjänsten Säffle har en mycket hög andel inpendlande brandmän som har en, med åtminstone värmländska mått mätt, längre restid. Personalgruppen är relativt ung med ett större antal småbarnsföräldrar.

Utvecklingen går emot att det blir allt svårare att rekrytera. De alternativa scheman som analyserats anses inte uppfylla verksamhetens behov. Konsekvensen av dessa schemalösningar bedömer kommunen innebära att de inte kan säkerställa bemanning av verksamheten. Det skulle försvåra möjligheten

att behålla och rekrytera personal. En omläggning av schemat från dygnstjänst förväntas innebära att brandmän slutar, antingen genom att helt lämna yrket eller genom att söka sig till räddningstjänster närmare bostaden.

Bedömning

Ansökan om dispens avser räddningstjänsten. Kraven för dispens är desamma oavsett om arbetstagarna omfattas av AB eller Bilaga R.

Som framgår av den ovan redovisade avtalstexten kan räddningstjänsten i vissa fall behöva dispens. Uttrycket ”i vissa fall” tycks tyda på att det ska handla om en speciell situation eller ett visst förhållande. Det synes därför tveksamt om det ska vara möjligt att bevilja dispens för en räddningstjänst att generellt tillämpa så kallade dygnspass på hela dess verksamhet. Nämnden behöver inte ta ställning till den frågan i detta fall.

Av ansökan framgår att Säffle kommun söker dispens för räddningstjänstverksamheten under ett år för att fortsätta med 24 timmars tjänstgöring för befäl och brandmän (8 + 8) samt vikarier. Det har anförts ett antal skäl för dispens. På ett övergripande plan handlar det om att man vill behålla den nuvarande förläggningen av arbetstiden för att kunna hantera bemanningen.

Ansökan är generellt hållen och är inte avgränsad. Under ärendets beredning har ställts kompletterande frågor. Svaren på dessa har emellertid inte bidragit till att klargöra situationen.

Nämnden anser att kommunen har givit in ett bristfälligt underlag och sålunda inte visat att det finns behov av dispens i enlighet med ansökan, varför den inte kan bifallas i dess helhet.

I kommunens ansökan omfattar hela året och därmed semesterperioden. I och för sig har det inte lyfts fram att den perioden innebär särskilda problem ur bemanningssynpunkt. Det är dock känt för nämnden att det i de flesta fall kan vara svårt för räddningstjänsten att klara bemanningen under sommaren och har därför fattat beslut om att bevilja 24-timmarspass under den lagstadgade semesterperioden. Det beslutet bör även gälla Säffle kommun.

Beslut

Arbetstidsnämnden beviljar Säffle kommun dispens för schemaläggning med dygnspass under den lagstadgade semesterperioden (juni-augusti) 2024 och avslår ansökan i övrigt.

Dispensen avser begränsad tid och förutsätter att arbete med omställning till de nya arbetstidsbestämmelserna fortgår.